

## بررسی تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی در مدارس استان اردبیل

زهره شیرین‌زاده<sup>۱</sup>، مرضیه مدحی تازه‌کند<sup>۲</sup>، منایه موسی نژاد گون‌پایاق<sup>۳</sup>

تاریخ پذیرش: ۲۰ مرداد ماه ۱۴۰۴

تاریخ دریافت: ۱۵ خرداد ماه ۱۴۰۴

### چکیده

این پژوهش به دنبال بررسی میزان تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل بوده و تلاش می‌کند روابط میان متغیرها را در شرایط موجود تبیین نماید. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و معلمان شاغل در مدارس دولتی دوره‌های ابتدایی و متوسطه استان اردبیل است. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۴۱ نفر برآورد می‌گردد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته است که بر مبنای مبنای نظری سیاست‌گذاری آموزشی و شاخص‌های کیفیت آموزشی برگرفته از الگوی یونسکو تدوین شده است. پرسشنامه از روایی ابزار از روایی محتوایی و روایی صوری برخوردار است. برای سنجش پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزار است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از آمار توصیفی از شاخص‌هایی نظیر میانگین، انحراف معیار و فراوانی و آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه بهره گرفته شد تا میزان و جهت تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل مشخص گردد. نتایج پژوهش نشان‌دهنده آن است که سیاست‌های آموزشی به‌ویژه در زمینه توسعه حرفه‌ای معلمان، مدیریت مدرسه و سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت آموزشی در مدارس استان اردبیل دارند. به‌ویژه، سیاست‌هایی که به توانمندسازی معلمان و ارتقاء کیفیت تدریس آن‌ها می‌پردازند، بیشترین تأثیر را بر کیفیت آموزشی دارند.

**واژگان کلیدی:** سیاست‌های آموزشی، کیفیت آموزشی، توسعه حرفه‌ای معلمان

<sup>۱</sup> گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

<sup>۲</sup> گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

<sup>۳</sup> گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

## ۱- مقدمه

نظام‌های آموزشی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی، نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی جوامع ایفا می‌کنند. کیفیت آموزشی مدارس، به‌ویژه در دوره آموزش عمومی، نه تنها بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بلکه بر شکل‌گیری سرمایه انسانی، عدالت اجتماعی و توسعه پایدار اثرگذار است (UNESCO, 2015). در این میان، سیاست‌های آموزشی به‌عنوان چارچوب‌های کلان تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرا، نقش بنیادینی در جهت‌دهی به کیفیت آموزشی دارند.

سیاست‌های آموزشی شامل مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، برنامه‌ها و راهبردهایی هستند که با هدف بهبود کارایی، اثربخشی و عدالت در نظام آموزش و پرورش تدوین و اجرا می‌شوند (OECD, 2019). این سیاست‌ها می‌توانند حوزه‌هایی نظیر برنامه درسی، تربیت و توسعه حرفه‌ای معلمان، نظام ارزشیابی، تأمین منابع مالی، عدالت آموزشی و مدیریت مدرسه را دربرگیرند. کیفیت آموزشی مدارس تا حد زیادی متأثر از میزان انسجام، کارآمدی و اجرای صحیح این سیاست‌ها در سطح ملی و منطقه‌ای است.

در سال‌های اخیر، توجه به کیفیت آموزشی به‌عنوان یکی از شاخص‌های اصلی موفقیت نظام‌های آموزشی افزایش یافته است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که صرف گسترش کمی آموزش، بدون توجه به کیفیت، نمی‌تواند به تحقق اهداف توسعه منجر شود (Hanushek & Woessmann, 2015). از این رو، بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی، به‌ویژه نقش سیاست‌های آموزشی، به یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران حوزه آموزش تبدیل شده است.

در ایران سیاست‌های آموزشی متعددی در قالب اسناد بالادستی همچون سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، برنامه‌های توسعه و آیین‌نامه‌های اجرایی تدوین شده‌اند که هدف آن‌ها ارتقای کیفیت آموزشی و تحقق عدالت تربیتی است (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۹). با این حال، چگونگی تأثیرگذاری این سیاست‌ها بر کیفیت آموزشی در مناطق مختلف کشور، به‌ویژه در استان‌هایی با ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خاص، نیازمند بررسی‌های علمی و تجربی است.

استان اردبیل به‌عنوان یکی از استان‌های شمال‌غربی کشور، دارای ویژگی‌های جمعیتی، فرهنگی و جغرافیایی خاصی است که می‌تواند بر نحوه اجرای سیاست‌های آموزشی و پیامدهای آن‌ها بر کیفیت مدارس تأثیرگذار باشد. بررسی تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی در مدارس این استان می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیاست‌های موجود و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود آن‌ها کمک کند. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش و تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی در مدارس استان اردبیل طراحی شده است.

## ۲- ادبیات نظری

سیاست‌های آموزشی به مجموعه تصمیمات آگاهانه و برنامه‌ریزی‌شده‌ای اطلاق می‌شود که توسط نهادهای حاکمیتی با هدف هدایت، کنترل و بهبود نظام آموزشی اتخاذ می‌شوند (Ball, 2012). این سیاست‌ها می‌توانند در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و محلی تدوین و اجرا شوند و حوزه‌هایی مانند برنامه‌ریزی درسی، تربیت معلم، ارزشیابی آموزشی، مدیریت مدرسه و تخصیص منابع را شامل شوند.

از دیدگاه فولان (Fullan, 2016)، سیاست‌های آموزشی زمانی اثربخش خواهند بود که با نیازهای واقعی مدارس و معلمان هم‌راستا بوده و از پشتیبانی اجرایی مناسب برخوردار باشند. در غیر این صورت، سیاست‌ها ممکن است به‌صورت صوری اجرا شده و تأثیر ملموسی بر کیفیت آموزشی نداشته باشند.

کیفیت آموزشی مفهومی چندبعدی و پیچیده است که ابعاد مختلفی از جمله کیفیت تدریس، برنامه درسی، محیط یادگیری، عملکرد معلمان، مدیریت مدرسه و نتایج یادگیری دانش‌آموزان را دربرمی‌گیرد (UNESCO, 2015). کیفیت آموزشی تنها به نتایج تحصیلی محدود نمی‌شود، بلکه شامل پرورش مهارت‌های شناختی، اجتماعی و اخلاقی دانش‌آموزان نیز هست.

هوی و میسکل (Hoy & Miskel, 2013) کیفیت آموزشی را نتیجه تعامل میان عوامل درون‌مدرسه‌ای (مانند معلم، مدیریت و جو مدرسه) و عوامل برون‌مدرسه‌ای (مانند سیاست‌های آموزشی و شرایط اجتماعی-اقتصادی) می‌دانند. در این چارچوب، سیاست‌های آموزشی نقش بستر ساز را برای بهبود یا تضعیف کیفیت آموزشی ایفا می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین مسیرهای تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی، کیفیت تدریس معلمان است. سیاست‌هایی که بر تربیت معلم، جذب و نگهداشت نیروهای انسانی شایسته و توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان تأکید دارند، می‌توانند کیفیت تدریس را به‌طور معناداری بهبود بخشند (Darling-Hammond, 2017).

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که سرمایه‌گذاری در آموزش و توانمندسازی معلمان یکی از مؤثرترین سیاست‌ها برای ارتقای کیفیت آموزشی مدارس است (OECD, 2019). در مقابل، سیاست‌هایی که بدون توجه به شرایط واقعی کلاس درس تدوین می‌شوند، ممکن است موجب کاهش انگیزه معلمان و افت کیفیت آموزشی شوند.

عدالت آموزشی یکی از اهداف اساسی سیاست‌های آموزشی در بسیاری از کشورهاست. سیاست‌هایی که به توزیع عادلانه منابع، کاهش شکاف‌های آموزشی و حمایت از دانش‌آموزان مناطق محروم توجه دارند، می‌توانند نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزشی ایفا کنند (Reimers, 2020).

در ایران یکی از اهداف اساسی سیاست‌های آموزشی، تحقق عدالت آموزشی و کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای است (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۹). بررسی میزان موفقیت این سیاست‌ها در استان‌هایی مانند اردبیل می‌تواند به ارزیابی اثربخشی آن‌ها کمک کند.

اجرای موفق سیاست‌های آموزشی تا حد زیادی به کیفیت مدیریت مدرسه وابسته است. مدیران مدارس نقش واسط میان سیاست‌های کلان و عملکرد عملی مدرسه را ایفا می‌کنند (Bush, 2018). سیاست‌هایی که اختیار و توان تصمیم‌گیری مدیران را تقویت می‌کنند، معمولاً اثرگذاری بیشتری بر کیفیت آموزشی دارند.

مطالعات نشان می‌دهد که مدارس با مدیریت اثربخش، حتی در شرایط محدودیت منابع، می‌توانند کیفیت آموزشی بالاتری ارائه دهند (Leithwood et al., 2020).

مطالعات متعددی در سطح بین‌المللی نشان داده‌اند که سیاست‌های آموزشی کارآمد می‌توانند تأثیر مثبتی بر کیفیت آموزشی داشته باشند (Hanushek & Woessmann, 2015; OECD, 2019). در ایران نیز پژوهش‌هایی رابطه معنادار میان سیاست‌های آموزشی، مدیریت مدرسه و کیفیت آموزشی را گزارش کرده‌اند (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸؛ رضایی، ۱۴۰۰).

مرور ادبیات نظری نشان می‌دهد که:

- سیاست‌های آموزشی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به کیفیت آموزشی دارند.
- کیفیت آموزشی مفهومی چندبعدی است که تحت تأثیر عوامل ساختاری، انسانی و مدیریتی قرار دارد.
- اجرای مؤثر سیاست‌های آموزشی نیازمند توجه به شرایط محلی، توانمندسازی معلمان و مدیریت مدرسه است.
- بررسی تأثیر سیاست‌های آموزشی در سطح استان می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری‌های آموزشی کمک کند.

هدف کلی پژوهش حاضر، بررسی تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی در مدارس استان اردبیل است.

### ۳- فرضیه‌های پژوهش

بین سیاست‌های آموزشی و کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل رابطه معناداری وجود دارد. سیاست‌های مرتبط با تربیت و توسعه حرفه‌ای معلمان بر کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل تأثیر مثبت و معناداری دارند.

سیاست‌های آموزشی مرتبط با مدیریت و رهبری مدرسه بر کیفیت آموزشی تأثیر معنادار دارند. سیاست‌های آموزشی مبتنی بر عدالت آموزشی بر بهبود کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل تأثیر گذارند. اجرای مؤثر سیاست‌های آموزشی می‌تواند کیفیت تدریس معلمان را در مدارس استان اردبیل ارتقا دهد.

### ۴- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-همبستگی است که با رویکرد پیمایشی انجام می‌شود. این پژوهش به دنبال بررسی میزان تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل بوده و تلاش می‌کند روابط میان متغیرها را در شرایط موجود تبیین نماید. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و معلمان شاغل در مدارس دولتی دوره‌های ابتدایی و متوسطه استان اردبیل است که به دلیل نقش مستقیم آنان در اجرای سیاست‌های آموزشی و تحقق کیفیت آموزشی، به عنوان مطلعان کلیدی انتخاب شده‌اند. با توجه به گستردگی جامعه آماری و به منظور افزایش دقت و تعمیم‌پذیری نتایج، از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده می‌شود؛ بدین صورت که ابتدا مدارس بر اساس مقطع تحصیلی و موقعیت جغرافیایی به عنوان طبقه در نظر گرفته شده و سپس نمونه‌ها به صورت تصادفی از هر طبقه انتخاب می‌شوند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعیین می‌شود که بر این اساس، با

فرض جامعه‌ای حدود ۳۰۰۰ نفر، حجم نمونه ۳۴۱ نفر برآورد می‌گردد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته است که بر مبنای مبانی نظری سیاست‌گذاری آموزشی (Ball, 2012; Fullan, 2016) و شاخص‌های کیفیت آموزشی برگرفته از الگوی یونسکو (UNESCO, 2015) تدوین شده است. این پرسشنامه شامل دو بخش اصلی است: بخش اول مربوط به سیاست‌های آموزشی (در ابعادی مانند سیاست‌های برنامه درسی، توسعه حرفه‌ای معلمان، مدیریت مدرسه و عدالت آموزشی) و بخش دوم مربوط به کیفیت آموزشی (شامل کیفیت تدریس، محیط یادگیری و عملکرد آموزشی). روایی ابزار از روایی محتوایی و روایی صوری برخوردار است؛ به‌طوری‌که پرسشنامه پس از تدوین اولیه، در اختیار تعدادی از اساتید مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی قرار گرفت و اصلاحات لازم بر اساس نظر خبرگان اعمال شد. برای سنجش پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ به‌دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزار است. داده‌های گردآوری‌شده پس از کدگذاری، با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند؛ به‌گونه‌ای که در بخش آمار توصیفی از شاخص‌هایی نظیر میانگین، انحراف معیار و فراوانی استفاده می‌شود و در بخش آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه بهره گرفته خواهد شد تا میزان و جهت تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی مدارس استان اردبیل مشخص گردد.

## ۵- یافته‌های تحقیق

### ۵-۱- یافته‌های توصیفی

در این بخش، ابتدا نتایج توصیفی مربوط به متغیرهای اصلی تحقیق شامل سیاست‌های آموزشی و کیفیت آموزشی آورده می‌شود. این نتایج از طریق تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌های تکمیل‌شده توسط نمونه‌های آماری استخراج شده است. برای هر یک از متغیرها، جداول مربوط به میانگین، انحراف معیار و توزیع فراوانی ارائه شده و تفسیر لازم نیز انجام می‌شود.

جدول ۱: ویژگی‌های توصیفی سیاست‌های آموزشی

| شاخص                       | میانگین | انحراف معیار | بیشینه | کمینه |
|----------------------------|---------|--------------|--------|-------|
| سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی | ۳.۷۸    | ۰.۷۲         | ۵      | ۲     |
| توسعه حرفه‌ای معلمان       | ۴.۱۰    | ۰.۶۶         | ۵      | ۳     |
| مدیریت مدرسه               | ۳.۹۰    | ۰.۶۸         | ۵      | ۲     |
| عدالت آموزشی               | ۴.۰۵    | ۰.۶۴         | ۵      | ۳     |

میانگین کلی سیاست‌های آموزشی نشان می‌دهد که اکثر پاسخ‌دهندگان معتقدند که سیاست‌های آموزشی در استان اردبیل به‌طور کلی در سطح مطلوبی قرار دارند. سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی با میانگین ۳.۷۸،

توسعه حرفه‌ای معلمان با میانگین ۴۰۱۰ و مدیریت مدرسه با میانگین ۳۰۹۰ از نظر کیفیت اجرایی در وضعیت نسبتاً خوبی قرار دارند. همچنین، عدالت آموزشی با میانگین ۴۰۰۵ بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است، که نشان‌دهنده توجه نسبی بیشتر به این جنبه از سیاست‌های آموزشی است.

جدول ۲: ویژگی‌های توصیفی کیفیت آموزشی

| شاخص          | میانگین | انحراف معیار | پیشینه | کمینه |
|---------------|---------|--------------|--------|-------|
| کیفیت تدریس   | ۳۸۰     | ۰.۷۰         | ۵      | ۲     |
| محیط یادگیری  | ۳۰۹۵    | ۰.۶۵         | ۵      | ۲     |
| عملکرد آموزشی | ۳۸۵     | ۰.۶۹         | ۵      | ۲     |

نتایج نشان می‌دهند که متغیر کیفیت آموزشی نیز در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد. میانگین کلی کیفیت تدریس ۳۸۰ است که بیانگر رضایت نسبی معلمان از کیفیت تدریس در مدارس است. همچنین محیط یادگیری با میانگین ۳۰۹۵، که بالاترین امتیاز را در این مقوله دارد، نشان‌دهنده این است که محیط‌های آموزشی مدارس در استان اردبیل به‌طور نسبی شرایط مطلوبی را برای یادگیری دانش‌آموزان فراهم کرده‌اند. در نهایت، عملکرد آموزشی نیز با میانگین ۳۸۵ نشان‌دهنده کارایی قابل قبول در زمینه نتایج تحصیلی و پیشرفت دانش‌آموزان است.

## ۵-۲- یافته‌های استنباطی

در این بخش، نتایج استنباطی تحقیق به‌منظور آزمون فرضیات تحقیق با استفاده از آزمون‌های آماری مناسب (آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه) ارائه می‌شود. این آزمون‌ها برای بررسی روابط و تأثیرات سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی استفاده شده است.

جدول ۳: همبستگی بین سیاست‌های آموزشی و کیفیت آموزشی

| سیاست‌های آموزشی           | کیفیت تدریس | محیط یادگیری | عملکرد آموزشی |
|----------------------------|-------------|--------------|---------------|
| سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی | ***۰.۶۵     | ***۰.۶۰      | ***۰.۶۲       |
| توسعه حرفه‌ای معلمان       | ***۰.۷۵     | ***۰.۷۰      | ***۰.۷۲       |
| مدیریت مدرسه               | ***۰.۶۸     | ***۰.۶۵      | ***۰.۶۶       |
| عدالت آموزشی               | ***۰.۶۰     | ***۰.۵۸      | ***۰.۵۹       |

نتایج جدول نشان می‌دهند که همه سیاست‌های آموزشی با کیفیت آموزشی رابطه مثبت و معنادار دارند. به‌ویژه توسعه حرفه‌ای معلمان با بالاترین ضریب همبستگی ۰.۷۵، بیشترین تأثیر را بر کیفیت آموزشی دارد. پس از آن، سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی با ضریب همبستگی ۰.۶۵ و مدیریت مدرسه با ضریب همبستگی

۰۶۸ قرار دارند که نشان‌دهنده تأثیر نسبتاً بالای این سیاست‌ها بر جنبه‌های مختلف کیفیت آموزشی است. در مقابل، عدالت آموزشی با ضریب همبستگی ۰۶۰ کمترین تأثیر را در مقایسه با سایر سیاست‌ها دارد.

جدول ۴: نتایج رگرسیون چندگانه برای تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت آموزشی

| متغیر وابسته  | $\beta$ (ضریب رگرسیون) | t-value | p-value |
|---------------|------------------------|---------|---------|
| کیفیت تدریس   | ۰.۴۵                   | ۵.۲۲    | ۰.۰۰۰   |
| محیط یادگیری  | ۰.۴۱                   | ۴.۷۶    | ۰.۰۰۰   |
| عملکرد آموزشی | ۰.۴۷                   | ۵.۵۱    | ۰.۰۰۰   |

نتایج رگرسیون چندگانه نشان می‌دهند که سیاست‌های آموزشی (به‌ویژه توسعه حرفه‌ای معلمان و مدیریت مدرسه) تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت آموزشی دارند. ضریب رگرسیون برای کیفیت تدریس ۰.۴۵، محیط یادگیری ۰.۴۱ و عملکرد آموزشی ۰.۴۷ بوده که نشان‌دهنده تأثیر قابل‌توجه این سیاست‌ها بر تمامی ابعاد کیفیت آموزشی است. همچنین، مقدار p-value در تمام موارد کمتر از ۰.۰۵ است که نشان‌دهنده معناداری نتایج است.

## ۶- نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان‌دهنده آن است که سیاست‌های آموزشی به‌ویژه در زمینه توسعه حرفه‌ای معلمان، مدیریت مدرسه و سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت آموزشی در مدارس استان اردبیل دارند. به‌ویژه، سیاست‌هایی که به توانمندسازی معلمان و ارتقاء کیفیت تدریس آن‌ها می‌پردازند، بیشترین تأثیر را بر کیفیت آموزشی دارند. این نتایج تأکید می‌کنند که سیاست‌های آموزشی باید به‌طور مداوم مورد بازنگری قرار گیرند تا بتوانند تأثیر مثبت بیشتری بر ارتقای کیفیت آموزشی داشته باشند.

## ۷- پیشنهادها

- با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی و توسعه حرفه‌ای برای معلمان به‌طور گسترده‌تر و منظم‌تری در مدارس استان اردبیل برگزار شود. این برنامه‌ها باید به مهارت‌های تدریس، ارزیابی، مدیریت کلاس و استفاده از فناوری‌های آموزشی توجه ویژه داشته باشند.
- نتایج نشان می‌دهند که مدیریت مدرسه تأثیر زیادی بر کیفیت آموزشی دارد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که مدارس استان اردبیل از آموزش‌های ویژه در زمینه رهبری آموزشی و مدیریت مؤثر بهره‌مند شوند.
- با توجه به اینکه عدالت آموزشی تأثیر نسبتاً کمتری بر کیفیت آموزشی در این مطالعه داشت، پیشنهاد می‌شود که سیاست‌های آموزشی برای ارتقای عدالت آموزشی، به‌ویژه در مناطق محروم و دورافتاده

استان اردبیل تقویت شود. این امر می‌تواند شامل توزیع عادلانه منابع آموزشی، دسترسی به امکانات و تجهیزات، و آموزش معلمان در مناطق کم‌برخوردار باشد.

- با توجه به تأثیر سیاست‌های برنامه‌ریزی درسی بر کیفیت آموزشی، پیشنهاد می‌شود که محتوای درسی مدارس استان اردبیل با نیازهای منطقه‌ای و فرهنگی هم‌راستا شود و به مهارت‌های حل مسئله و تفکر انتقادی توجه ویژه‌ای شود.
- با توجه به تغییرات سریع در حوزه آموزش و تکنولوژی، پیشنهاد می‌شود که مدارس استان اردبیل از فناوری‌های نوین آموزشی بهره‌برداری بیشتری داشته باشند. آموزش معلمان در استفاده از این فناوری‌ها می‌تواند تأثیر مثبتی بر کیفیت تدریس و یادگیری دانش‌آموزان داشته باشد.

## منابع

- عباس‌زاده، م، حسینی، ع، و کریمی، س. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سیاست‌های آموزشی بر کیفیت مدارس. فصلنامه مدیریت آموزشی.
- رضایی، ن. (۱۴۰۰). سیاست‌گذاری آموزشی و کیفیت آموزش. تهران: سمت.
- وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۹۹). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. تهران.
- Ball, S. J. (2012). *Global education policy*. Routledge.
- Bush, T. (2018). *Leadership and management development in education*. Sage.
- Darling-Hammond, L. (2017). *Teacher education around the world*. Routledge.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change*. Teachers College Press.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2015). *The knowledge capital of nations*. MIT Press.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice*. McGraw-Hill.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). *Seven strong claims about successful school leadership*. School Leadership & Management.
- OECD. (2019). *Education at a glance*. OECD Publishing.
- Reimers, F. (2020). *Educating students to improve the world*. Springer.
- UNESCO. (2015). *Education 2030: Incheon declaration*. UNESCO.